

ŘEMESLA 21. 12. 2015

Zdobení velikonočních vajíček má prastarou tradici nejen u nás

Kraslice, tedy malované vajíčko, patří k magickým předmětům známým z dávnověku. Zdobená vajíčka se vkládala do hrobů zemřelých již za Starého Egypta....

Malování vajíček už asi někdy zkoušela každá žena či dívka a všichni ví, že velikonoční vajíčka patří mezi velikonoční tradice. Podívejme se ale trochu hlouběji na to, co vše nám symbol vajíčka připomíná. Rozhodně nejde jen o odměnu koledníkům. Připomeňme si ještě, že Velikonoce jsou jak svátky křesťanskými, kdy si připomínáme zmrtvýchvstání Ježíše Krista, tak svátky pohanskými, kterými se vítá jaro. Historický původ Velikonoc však pochází se svátku židovského, zvaného Pesach, kdy Židé slavili vysvobození z egyptského zajetí. A jakou roli v tom všem má velikonoční vajíčko?

Vejce jako magický symbol

Kraslice, tedy **malované vajíčko**, patří k magickým předmětům známým z dávnověku. Zdobená vajíčka se vkládala do hrobů zemřelých již za Starého Egypta. Podle perského mýtu o stvoření světa se říká, že nejvyšší stvořitel se narodil ve zlatém slunečním vejci. Také víme, že zdobení vajec bylo známo také Římanům. Co se týče Slovanů, kraslice vychází ze staroslovanských pohanských tradic. Vajíčka byla obětována různým bohům a lidé věřili, že vejce má moc zprostředkovat kontakt s duchy, se záhrobím a s bohy, tedy že vajíčko je něco jako médium. Podle některých tradic se dokonce věřilo, že do vejce lze přenést nemoc a tak se uzdravit. Vejce se používají jako prostředek k **čarování pomocí bílé magie** dodnes.

Vejce symbolizuje **počátek, zrození světa, života**. Svým elipsovitým tvarem pak připomíná oběžné dráhy ve Sluneční soustavě. V lidové kultuře je pak symbolem plodnosti, síly, lásky a vitality. Vejce se užívalo k různým magickým rituálům a obřadům na počest zesnulých. Vejce bylo rovněž považováno za ochranný amulet proti zlým silám. Skořápky vajec se zakopávaly do země, aby byla půda úrodná nebo se dávaly také do rozestavěné stavby domu pro štěstí a dlouhý život jeho obyvatel.

NÁŠ TIP:

Po skončení Velikonoc nikdy nevíte, co s krásně vyzdobenými vajíčky dělat dál? Zkuste [domácí vajíčkovou pomazánku](#).

Velikonoční vajíčka a velikonoční tradice

Jak vidíme, vajíčku jako magickému symbolu byly přisuzovány až nečekané vlastnosti a schopnosti. Proto také patří k **velikonočním svátkům**. Symbol, který nám vejce ukazuje, je úzce spjat jak s vítáním jara jako nového života, obnovy a znovuzrození, tak zmrtvýchvstání Ježíše Krista.

Na vajíčka se původně malovaly **magické ornamenty a symboly**, které zesilovaly jejich moc. To postupem času vymizelo a na vajíčka se malovaly různé přírodní, ať už rostlinné či zvířecí motivy, které patří k jaru a novému životu. Velikonoční vajíčka, jinak řečeno kraslice, byla nejvíce spjata s barvou červenou. Ta symbolizovala lásku nebo také krev Kristovu. Červené vajíčko si dívky schovávaly pro chlapce, na kterého si tajně myslely. Darovaná vejce měla být plná, nikoli dutá. Dle zvyklostí byly skořápky bílých vajíček určeny ke zdobení bohyně smrti, tzv. Morany. Vyfouklé, čili **duté malované kraslice** jsou víceméně novodobým hitem.

Malování vajíček

A nyní se dostáváme k tomu, jak se **velikonoční vajíčka zdobí a barví**. Nejprve si řekněme, jaké přírodní tradiční barvy se používaly a poté se budeme věnovat jednotlivým zdobícím technikám.

Tradiční barvy byly ty, které bylo možno získat z přírodních zdrojů. Přírodním barvením můžeme získat velikonoční vajíčka těchto barev:

- žlutou díky povaření vejce ve slupkách od **cibule**, nebo s **kurkumou**
- červenou díky povaření vejce ve šťávě z **červené řepy**, nebo v **červeném víně**
- modré barvy docílíme povařením s **červeným zelím**
- fialové barvy a jejích odstínů dosáhneme povařením ve šťávě z **borůvek, vína či brusinek**
- zelenou barvu získáme díky **lipovému květu, mladému žitu či vodě ze špenátu**
- hnědou barvu si opatříme z odvaru **dubové nebo olšové kůry**, nebo díky **cibulovým slupkám**, ale vejce necháme odležet delší dobu, než v případě, když chceme docílit barvy žluté

K přírodním materiálům vždy přidáváme do vody také ocet a sůl. Pro vysoký lesk se používalo domácí sádlo, kterým se hotová barevná vajíčka pomazala. Barvení přírodními prostředky má tu výhodu, že žádné chemické a zdraví škodlivé látky neproniknou skrz skořápku, a tudíž jsou nejen přirozeně krásná, ale i jedlá.

Malování vajíček bylo určeno výhradně ženám. Někdy bylo mužům zakázáno vstupovat do místnosti, kde zdobení probíhalo.

Malování vajíček a techniky zdobení

Velikonoční vajíčka se nejčastěji zdobí těmito technikami:

1. **Vosková batika:** Na odmaštěné vejce nanášíme požadovaný vzor včelím voskem nebo voskem z hořící svíčky. Nanáší se pomocí špendlíkové hlavičky (špendlík zapíchneme do tužky s gumou) sirky nebo jiným tenkým předmětem, který lze namáčet do horkého vosku. Navoskované vajíčko se pak ponoří do studené vody a poté se odstraní zaschlý vosk. Tato batika může být i vícebarevná, a to postupným nanášením vosku, barvením, dalším nanesením vosku a následné obarvení v tmavší barvě.
2. **Voskový reliéf:** Provádí se stejně jako batika, ovšem vosk se neodstraňuje a nechává se jako ozdobný reliéf na vejci. Použít můžeme různě barevné vosky, a to rozpuštěním voskových pastelek v rozehřátém včelím vosku nebo použitím vosků z různobarevných svíček.
3. **Leptané kraslice:** Vajíčka obarvíme a poté naneseme horký vosk, kterým nakreslíme vzor. Poté vejce se zaschlým voskem ponoříme do octové lázně, kde dojde k odbarvení čili vyleptání barvy v místech, kde není nanesen vosk. Ve finále odstraníme vosk teplým hadříkem a získáme krásný tmavý vzor na světlém vajíčku.
4. **Gravírování:** Jedná se o obtížnější techniku. Vejce se nejprve obarví anilínovou nebo lihovou barvou a poté se do ní vyrývají různé vzory. Ty nejdokonalejší mohou napodobovat například výšivku. Tato technika se nazývá také **vyškrabování** a používají se k tomu nabroušené pilníky nebo nože a další ostré předměty.
5. **Lepení slámy:** Slámu, nejlépe ječnou, po délce nařízneme ostrým nožem, namočíme a rozžehlíme na proužky. Ze stébel stříháme různé tvary a z nich sestavujeme vzory. Slámu lepíme na vejce lepidlem. Lepidlo nanášíme malým štětečkem. Každý kousek slámy pinzetou přeneseme na vejce a přitiskneme hadříkem. Jde o komplikovanou a náročnou techniku, ovšem s kouzelným výsledkem.
6. **Zdobení sítinou:** Mezi tradičně zdobené kraslice patří také zdobení dužinou z jezerní sítiny. Jedná se o techniku více jak sto let starou, původem z jižní Moravy. Provádí se tak, že se dužina lepí na bílá vajíčka a prokládá se textiliemi, sametovými či hedvábnými stužkami apod.
7. **Háčkování:** Také v dnešní době oblíbený druh zdobení, kdy se vajíčka oblékají do háčkovaných košilek.
8. **Drátování kraslic:** V dnešní době zažívá tato technika svou renesanci. Principem je opletení vajíčka tenkými, nejčastěji měděnými drátky, které jsou tenké, měkké a mají zajímavou barvu. Mosazné drátky mají zlatou barvu a včelařské drátky stříbrnou. Pro opletání používáme tzv. smykovací výplet (zvaný též smyčkový či kroužkovací).
9. **Vrtání kraslic:** Je to složitá, ale krásná technika. Provádí se tak, že se vrtají malé dírky do vyfouklého vajíčka a poté se na vajíčka nanáší vosk. Takové kraslice nazýváme „madeirové“.